

Tartalom

Előhang	VII
A beszédfejlődést segítő kártyák	X
Bevezető gondolatok	X
Miért játszunk a kártyákkal?	XI
Hogyan játszunk a kártyákkal?	XI
Hogyan használjuk a kártyákat?	XIII
Szájálógyakorlatok	1
Nyelvelőgyakorlatok	41
Gondolatok a mozgásfejlődésről	83
Mit tehetünk gyermekünk egészséges mozgásfejlődésének támogatásáért?	88
Gondolatok a beszéd- és nyelvi fejlődésről	92
Hogyan segíthetem gyermekem beszéd- és nyelvi fejlődését, sikeres kommunikációjának kiépülését?	100
A gyermekkori kiejtési hibákról	106

Előhang

„Gyermekkora első három éve alatt sajátítja el az ember azokat a képességeket, amelyek lehetővé teszik, hogy itt a Földön Ember legyen. Élete első évében járni, másodikban beszélni tanul meg, a harmadikban pedig azt tapasztalja, hogy ébren van már a gondolkodása. Gyámoltalan csecsemőnek születik, magát megnevezni tudó, szabadon mozgó és emberi környezetével tudatosan kapcsolatba lépő lényvé akkor válik csak, ha elsajátítja ezt a három tulajdonságot.”

Karl König

Kedves Szülők!

Ki hinné, mi mindenre kell figyelnie egy édesanyának vagy édesapának, ha szeretné, hogy gyermeke tisztán, érthetően, kifejezően beszéljen? Ebben a könyvben a szülőknek azt szeretnénk bemutatni, hogyan segíthetik játékos formában óvodás és kisiskolás gyermeküket a tiszta beszéd, a helyes ejtés (artikuláció) kialakításában, fejlesztésében.

Mivel az óvodáskorú beszédhibás gyermekek közel háromnegyede küzd kiejtési (artikulációs) hibákkal, fontos, hogy mi, szülők, tudatosabban figyeljünk gyermekünk beszédképességének, nyelvhasználatának kialakulására, fejlődésére. Gyermekeink artikulációs hibái a mindennapi nevelési helyzetekben begyakorolt szokások és más apró, játékos praktikák segítségével megelőzhetők, illetve gyorsabban és hatékonyabban javíthatók. Ily módon még a logopédiai kezelésük is egyszerűbbé válhatna. A könyvünkben található sokfajta játéklehetőség, mókás mozgás ezt a folyamatot kívánja elősegíteni. Mindemellett az együttes kipróbálás örömtelivé és hasznossá teszi a közösen eltöltött időt. Az átélt élmények nemcsak gyermekünk fejlődését, beszédének, kiejtésének pontosabbá válását segíthetik, hanem a szülő-gyermek kapcsolatot is harmonikusabbá, szeretetteljesebbé tehetik, ha a család apraja-nagyja elfogadó türelemmel, megértéssel, együtt próbálja ki ezeket a játékokat.

A tiszta beszéd elsajátítása és későbbi megtartása egész életre szóló feladat. Kialakítása, fejlesztése nem csak az óvodás és kiskorú korosztályt érinti. Ezek a játékos gyakorlatok a kamaszkor változásai során romló beszédérthetőség, valamint az idős korban megjelenő kiejtési eltérések korrigálására, a száj- és nyelvizmok működésének szinten tartására is alkalmasak. Bátran vonjuk be tehát a nagyszülőket és a nagyobb testvéreket is, mivel ezeknek a megismert és megtanult beszédmozgásoknak köszönhetően javulhat az ő beszédérthetőségük, így kommunikációjuk sikeressége is. Nem utolsósorban nekünk, szülőknél is pozitívan változhat a kommunikációs készségünk a közös játékok hatására, akár hivatásos, akár nem hivatásos beszélők vagyunk! Tudatosabbá, tagoltabbá, érthetőbbé válhatnak közléseink, s ennek hasznát nemcsak a családi helyzetekben, hanem a munkahelyi kapcsolatokban is érezhetjük.

A kiejtés a beszéd folyamat formai oldala, ugyanakkor a tiszta beszéd a gondolatok „átvívó anyaga”. Minél tisztábban, pontosabban, folyékonyabban ejtjük ki a hangokat és az azokból felépülő szavakat, mondatokat, annál biztosabb, hogy a hallgató megérti, amit mondani akarunk. Minél több kiejtési hibával beszélünk, annál nehezebb partnerünknek felfogni a mondanivalónkat. E könyv ötletét a szerzők sokéves logopédiai tapasztalata adta. Az óvodás kor kezdetén a gyermek még nem képes a beszéd szerveit olyan pontosan használni, koordinálni, hogy kiejtése mindig tiszta legyen – a szakma ezt a jelenséget élettani pöszeségnek nevezi. Ekkor a szülő a gyermeke beszédét csak részben képes megérteni. Ugyanakkor egyre több az elmosódott, kevésbé formált, helyenként érthetetlen beszédhangejtéssel megszólaló nagyóvodás-kiskorú gyermek is, holott az ő esetükben ez életkorilag már nem indokolt. Ezeknek a gyerekeknek még első, második osztályban is nehézségeik lehetnek gondolataik beszélt nyelvi formába öntésével, később esetleg az olvasástanulással, a helyesírással is.

Az ajakkal, nyelvvel, kiáramló levegővel való játék már a csecsemők mindennapi tevékenységének is része. Ha ezt a fejlődési sajátosságot tudatosan megragadjuk, továbbvisszük, és hároméves kortól megfelelő nehézségű játékokkal segítjük, akkor nagy esélyünk van rá, hogy gyermekünk beszéd szervei megügyesednek és a legösszetettebb képzésű beszédhangokat is helyesen ejtik majd

ki, mire nagycsoportos óvodások lesznek. A játékoknak köszönhetően nemcsak a kiejtésük válhat tisztábbá, a beszédük folyékonyabbá, pontosabbá, érthetőbbé, de a társas kapcsolataik is sikeresebbek lehetnek.

A tiszta kiejtés – ahogyan az a mottónkból is kiderül – nem önmagában álló jelenség, hanem a gyermeki fejlődésben szorosan összefügg a koordinált mozgás és a beszéd/nyelv kialakulásával, mivel a beszédkiejtés bonyolult finommozgások összerendezett folyamata, mely csak a mozgáskoordináció bizonyos fejlettségi szintjén jelenhet meg. E kapcsolat megértéséhez nyújt segítséget a könyv *Gondolatok a mozgásfejlődésről* című fejezete. A *Gondolatok a nyelv- és a beszédfejlődésről* című fejezet röviden bemutatja, hogyan lesz a csecsemő még formátlan hangadásából felismerhető megnevezés, vagyis szó, majd összefüggő beszéd. Külön fejezetben szólunk a kisgyermekkori kiejtési hibákról és arról is, hogyan biztosíthatjuk a beszédszervek egészséges fejlődését. Minden fejezet végén tanácsokkal, nevelési javaslatokkal foglaljuk össze a legfontosabb tudnivalókat.

A könyvhöz a fejlődési folyamatok leírása, az azokhoz kapcsolódó nevelési ajánlások, tanácsok mellett két játékkártya-csomagot (Szájáló, Nyelvelő) is mellékelünk. A lapokon fotó segítségével mutatunk be egy-egy játékos, ajakkal vagy nyelvvel végzett mozgást, a könyvben pedig megtaláljuk az ezekhez tartozó játékok leírását. A kártyákhoz írt használati útmutató – *Hogyan használjuk a kártyákat?* című fejezet – segítségével megtanulhatjuk, hogyan lehet gyermekünk egyéni képességeihez, fejlettségi szintjéhez szabni a közös játékot, és azt, hogy ennek érdekében milyen nehézségi fokozatokat használjunk. Megtudhatjuk, hogy különféle egyéni és társasjátékokkal hogyan tehetjük még változatosabbá a beszédmozgások ügyesítésére szánt időt.

Reméljük, hogy ezek a beszédmozgást ügyesítő játékok serkentik a tiszta beszéd kialakulását, az együttes élmény, az átélt örömteli pillanatok pedig erősítik a család összetartozását.

Fehérné Kovács Zsuzsanna
logopédus-nyelvész
ELTE BGGYK
Fonetikai és Logopédiai Tanszék

Sósné Pintye Mária
logopédus-gyógygyógyterapeuta
ELTE BGGYK
Fonetikai és Logopédiai Tanszék

A beszédfejlődést segítő kártyák

Bevezető gondolatok

Jó, ha tudjuk, hogy mi, szülők is sokat tehetünk azért, hogy gyermekeink beszéd- és nyelvi fejlődése harmonikusan meginduljon, artikulációjuk kitisztuljon. Legfontosabb a megfelelő beszédpélda, hiszen az anyanyelv és az anyatej rokon fogalmak, és a gyermek az anyanyelvét a szüleitől kapja, még ha óvodás- és iskoláskorában pedagógusok is részt vesznek a kialakításában. Még inkább így van ez a logopédiai kezelés esetében. Egy beszédhibás gyermek legfeljebb heti két-három órát tölt a logopédusnál, ennél többet általában csak az intenzív kezelések és a logopédiai óvodák, iskolák nyújthatnak. A fennmaradó időben beszédfejlődését főként a szülei befolyásolják. Rajtunk múlik, milyen környezetet biztosítunk a gyermek számára (elsősorban nem az anyagi feltételekre gondolunk), felismerjük-e valós szükségleteit, adunk-e elég időt, lehetőséget beszédszervei ügyesítésére, sikerül-e jó szokásokat teremtenünk a közös kommunikációban, valamint a táplálkozás és a mozgás terén? Ma, a fogyasztói társadalomban, mennyire maradtak meg szülői ösztöneink? Megérezzük-e, mi az, ami igazán fontos gyermekünk fejlődése szempontjából, s mi az, aminek teljesítéséről könnyedén lemondhatunk? Az egészséges szülői ösztönök megerősítéséhez és a „Mit?“, „Miért?“ tudatosításához szeretnénk a továbbiakban segítséget nyújtani a fejlődési folyamatok leírásával és a mindennapi élethelyzetekben is jól használható ajánlások megfogalmazásával.